

Io. Clemens. Hythlodæus. Tho. Morus. Pet. Aegid.

SERMONIS QVEM

RAPHAEL HYTHLODÆVS VIR EXIMIVS,
DE OPTIMO REIPVBLICAE STATV HA-
BVIT, LIBER PRIMVS, PER ILLVSTREM
VIRVM THOMAM MORVM INCLYTAE
BRITANNIARVM VRBIS LONDINI
ET CIVEM, ET VICECOMITEM.

VVM NON EXIGVI MOMEN-
ti negocia quædam inuictissimus An-
glia Rex HENRICVS eius nominis
octauus, omnibus egregij principis
artibus ornatissimus, cum serenissi-
mo Castel,

mo Castellæ principe CAROLO controuersa nuper habuisset, ad ea tractanda, componendâq; oratorē me legauit in Flandriam, comitem & collegam uiri incomparabilis Cuthberti Tunstalli, quem sacris scrinijs nuper ingenti omniū gratulatione præfecit, de cuius sane laudibus nihil à me dicitur, nō quod uerear ne parum synceræ fidei testis habēda sit amicitia, sed quod uirtus eius, ac doctrina maior est, q̄ ut à me prædicari possit, tum notior ubiq; atq; illustrior, q̄ ut debeat, nisi uideri uelim solem lucerna, quod aiunt, ostendere. Occurrunt nobis Brugis (sic enim cōuenerat) hi, quibus à principe negociū demandabatur, egregij uiri omnes, in his præfectus Brugensis uir magnificus, princeps & caput erat, cæterum os & pectus Georgius Temficus Cassiletanus Præpositus, non arte solum, uerū etiam natura facundus, ad hæc iureconsultissimus, tractandi uero negocij cum ingenio, tum assiduo rerum usu eximius artifex, ubi semel atq; iterum congressi, quibusdā de rebus non satis cōsentiremus, illi in aliquot dies uale nobis dicto, Bruxellas profecti sunt, principis oraculum sciscitaturi. Ego me interim (sic enim res ferebat) Antuerpiam cōfero. Ibi dum uersor, sæpe me inter alios, sed quo nō alius gratior, inuisit Petrus Aegidius Antuerpiæ natus magna fide, & loco apud suos honesto, dignus honestissimo, quippe iuuenis haud scio doctior ne, an moratior, est em̄ & optimus & literatissim⁹, ad hæc animo in omnes

Parœmia .

omnes candido, in amicos uero tam propēso pectore amore, fide, adfectu tam syncero, ut uix unum aut alterum usq̄ inuenias, quem illi sentias omnibus amicitiae numeris esse conferendum. Rara illi modestia, nemini longius abest fucus, nulli simplicitas inest prudentior, porro sermone tam lepidus, & tam innoxie facetus, ut patriæ desyderium, ac laris domestici, uxoris, & liberorum, quorum studio reuifendorū nimis q̄ anxie tenebar (iam tum enim plus quatuor mensibus abfuerā domo) magna ex parte mihi dulcissima cōsuetudine sua, & mellitissima confabulatione leuauerit. Hunc quum die quadā in templo diuæ Mariæ, quod & opere pulcherrimum, & populo celeberrimū est, rei diuinæ interfuissem, atq̄ peracto sacro, pararem inde in hospitium redire, forte colloquētem uideo cum hospite quodam, uergentis ad senium ætatis, uultu adusto, promissa barba, penula neglectim ab humero dependēte, qui mihi ex uultu atq̄ habitu nauclerus esse uidebatur. At Petrus ubi me cōspexit, adit ac salutatur. respondere conan-
tem seducit paululum, & uides inquit hunc? (simul designabat eum cum quo loquētem uideram) eum inquit iam hinc ad te rectā parabam ducere. Venisset inquam pergratus mihi tua causa. Imo inquit ille, si nosses hominem, sua. Nam nemo uiuit hodie mortaliū omniū, qui tantam tibi hominū, terrarūq̄ incognitarum narrare possit historiam. quarum rerum audiendarū scio

auidissimum esse te. Ergo inquā non pessime coniecta
 ui. Nam primo aspectu protinus sensi hominem esse
 nauderum. Atqui inquit aberrasti longissime: nauiga-
 uit quidem non ut Palinurus, sed ut Vlysses: imo uelut
 Plato. Nempe Raphaël iste, sic enim uocatur gentilitio
 nomine Hythlodæus, & latinæ linguæ nō indoctus, &
 græcæ doctissimus (cuius ideo studiosior q̄ Romanæ
 fuit, quoniam totum se addixerat philosophiæ: qua in
 re nihil quod alicuius momenti sit, præter Senecæ quæ
 dam, ac Ciceronis extare latine cognouit) relicto fratri-
 bus patrimonio, qd̄ ei domi fuerat (est em̄ Lusitanus)
 orbis terrarū contemplandi studio Americo Vesputio
 se adiunxit, atq; in tribus posterioribus illarū quatuor
 navigationū quæ passim iā leguntur, perpetuus eius co-
 mes fuit, nisi qd̄ in ultima cū eo nō redijt. Curauit em̄
 atque adeo extorsit ab Americo, ut ipse in his XXIII
 esset q̄ ad fines postremæ nauigatiōis in Castello relin-
 quebant. Itaq; relictus est, uti obtēperaret animo eius,
 peregrinationis magis q̄ sepulchri curioso. quippe cui
 hæc assidue sunt in ore, Cælo tegitur qui non habet ur-
 nam, & Vndiq; ad superos tantundem esse uia. Quæ
 mens eius, nisi deus ei propitijs adfuisset, nimio fuerat
 illi cōstatura. Cæterū postq; digresso Vesputio multas
 regiones cū quinq; Castellanorū comitibus emensus
 est, mirabili tandē fortuna Taprobanen delatus, inde
 peruenit in Caliquit, ubi repertis cōmode Lusitanorū
 nauibus

Apophthe-
 gma.

nauibus, in patriā deniq; præter spem reuehitur. Hæc
 ubi narrauit Petrus, actis ei gratijs quod tã officiosus
 in me fuisset, ut cuius uiri colloquiũ mihi gratum spera
 ret, eius uti sermonẽ fruerer, tantã rationem habuisset,
 ad Raphaëlem me conuerto, tum ubi nos mutuo salu/
 tatemus, atq; illa cõmunia dixissemus, quæ dici in pri
 mo hospitem cõgressu solent, inde domũ meam digre
 dimur, ibiq; in horto confidentes in scamno cespitibus
 herbeis constrato, cõfabulamur. Narrauit ergo nobis,
 quo pacto posteaq; Vespucius abierat, ipse, socij q;
 eius, qui in Castello remanserant, conueniendo atque
 blandiẽdo cõeperint se paulatim eius terræ gentibus
 insinuare, iamq; non innoxie modo apud eas, sed etiã
 familiariter uersari, tum principi cuidã (cuius & patria
 mihi, & nomen excidit) grati, chariq; esse, eius liberalita
 te narrauit cõmeatum, atq; uiaticũ ipsi & quinq; eius
 comitibus affatim fuisse suppeditatũ, cũ itineris (quod
 per aquam ratibus, per terram curru peragebant) fide
 lissimo duce, qui eos ad alios principes, quos diligẽter
 cõmendati petebant, adduceret. Nam post multorum
 itinera dierum, oppida atque urbes aiebat reperisse se,
 ac non pessime institutas magna populorum frequen
 tia respublicas. Nempe sub æquatoris linea tum hinc
 atq; inde ab utroq; latere quantum ferè spatij solis or
 bita cõplectitur, uastitas obiacere solitudines perpetuo
 feruore torridas. Squalor undiq; & tristis rerum facies

horrida atq; inculta omnia feris habitata, serpētibusq;
 aut deniq; hominib⁹, neq; minus efferis quàm sint be
 luae, neq; minus noxijs. Cæterum ubi longius euectus
 sis, paulatim omnia māsuescere, cælum minus asperū,
 solum uirore blandū, mitiora animantiū ingenia, tan
 dem aperiri populos, urbes, oppida, in his assidua non
 inter se modo, ac finitimos, sed procul etiā dissitas gen
 tes, terra mariq; cōmercia. Inde sibi natam facultatem
 multas ultro citroq; terras inuisendi, quod nulla nauis
 ad iter quodlibet instruebatur, in quam non ille, comi
 tesq; eius libentissime admittebantur. Naues quas pri
 mis regionibus conspexerūt, carina plana fuisse narra
 bat. uela confutis papyris aut uiminibus intendebant,
 alibi coriacea. post uero acuminatas carinas canabea
 uela reppererunt. omnia deniq; nostris similia. nauæ
 maris ac cæli nō imperiti. Sed miram se narrabat inisse
 gratiā, tradito magnetis usu, cuius antea penitus erant
 ignari. ideóq; timide pelago consueuisse sese, neq; aliās
 temere, q̄ æstate credere. Nunc uero eius fiducia lapi
 dis contemnūt hyemem, securi magis, q̄ tuti, ut pericu
 lum sit, ne quæ res magno eis bono futura putabatur,
 eadem per imprudētiam magnorum causa malorum
 fiat. Quid quoq; in loco se uidisse narrauit, & longum
 fuerit explicare, neq; huius est operis institutum, & alio
 fortasse loco dicetur à nobis, præsertim quicquid ex usu
 fuerit nō ignorari, qualia sūt in primis ea, quæ apud po
 pulos

pulos usq̄ ciuiler cōiuentes animaduertit, recte prudenterq̄ prouisa. His enim de rebus & nos auidissime rogabamus, & ille libentissime differebat, omitta interim inquisitione monstrorū, quibus nihil est minus nouum. Nam Scyllas & Celenos rapaces, & Lestrigonas populi ueros, atq̄ eiuscemodi immania portēta, nusq̄ ferē non inuenias, at sane ac sapienter instituto ciues haud reperias ubilibet. Ceterū ut multa apud nouos illos populos adnotauit p̄perā cōsulta, sic haud pauca recensuit, unde possint exempla sumi corrigendis harū urbiū, nationū, gentium, ac regnorū erroribus idonea, alio, ut dixi, loco à me cōmemoranda. Nunc ea tantum referre animus est, quā de moribus atq̄ institutis narrabat Vtopiensium, prēmiso tamen eo sermone, quo uelut tractu quodam ad eius mētionem reipublicæ deuentum est. Nam quū Raphaël prudentissime recensuisset, alia hic, alia illic errata, utrobique certe plurima, tū quæ apud nos, quæue itē sunt apud illos cauta sapientius, quum uniuscuiusq̄ populi mores atq̄ instituta sic teneret, tanq̄ in quēcunq̄ locum diuertisset, totā ibi uitam uixisse uideretur, admiratus hominem Petrus, Miror profecto mi Raphaël, inquit, cur te regi cui piā non adiungas, quorū neminē esse satis scio, cui tu non sis futurus uehemēter gratus, utpote quē hac doctrina, atq̄ hac locorum hominumq̄ peritia nō oblectare solum, sed exemplis quoque instruere, atq̄ adiuuare consilio

sis

sis idoneus, simul hoc pacto & tuis rebus egregie cōsu-
lueris, & tuorum omnium commodis magno esse adiu-
mento possis. Quod ad meos attinet, inquit ille, nō ual-
de cōmoueor, nempe in quos mediocriter opinor me
officij mei partes impleuisse. nam quibus rebus alij nō
nisi senes & aegri cedunt, imo tum quoque aegre cedunt,
quum amplius retinere non possunt, eas res ego nō sa-
nus modo ac uegetus, sed iuuenis quoque cognatis, ami-
cisque dispartiui, quos debere puto hac mea esse beni-
gnitate cōtentos, neque id exigere atque expectare prae-
rea, ut memet eorum causa regibus in seruitiū dedam.
Bona uerba inquit Petrus, mihi uisum est non ut ser-
uias regibus, sed ut inseruias. Hoc est inquit ille, una syl-
laba plusque seruias. At ego sic ceseo inquit Petrus, quo
quo tu nomine re appelles, eam tamen ipsam esse uia,
qua non alijs modo & priuatim, & publice possis cōdu-
cere, sed tuam quoque ipsius cōditionem reddere felicio-
rem. Feliciorem ne inquit Raphael, ea uia facere, à qua
abhorret animus? Atqui nunc sic uiuo ut uolo, quod
ego certe suspicor paucissimis purpuratorū cōtingere.
Quin satis est eorum, qui potētum amicitias ambiunt,
ne magnā putes iacturam fieri, si me atque uno aut altero
mei similibus sint carituri. Tum ego, perspicuum est
inquā te mi Raphael, neque opū esse, neque potētiae cupi-
dum, atque ego pfecto huius tuae mentis hominē nō mi-
nus ueneror ac suspicio, que eorū queuis, quae maxime rerū
sunt

sunt potentes. Cæterum uideberis planè rem te atque
isthio canimo tuo tam generoso, tam uere philosopho
dignam facturus, si te ita compares, ut uel cum aliquo
priuatim incòmodo ingenium tuū atq; industriā, pu-
blicis rebus accòmodes, quod nunq; tanto cum fructu
queas, quāto si à consilijs fueris magno alicui principi,
eiq; (quod te facturū certe scio) recta atq; honesta per-
suaseris, nempe à principe bonorū, malorūq; omniū
torrens in totum populū, uelut à perenni quodā fonte
promānat. In te uero tam absoluta doctrina est, ut uel
citra magnū rerum usum, porrò tanta rerum peritia, ut
sine ulla doctrina, egregium cōsiliariū cuius regum sis
præstaturus. Bis erras, inquit ille, mi More, primum in
me, deinde in re ipsa, nam neq; mihi ea est facultas, quā
tu tribuis, & si maxime esset, tamē quū ocio meo nego-
cium facesterem, publicam rem nihil promoueam. Pri-
mum em̄ principes ipsi pleriq; omnes militaribus stu-
dijs (quorum ego neq; peritiam habeo, neq; desydero)
libentius occupantur, q̄ bonis pacis artibus, maiusq;
multo studiū est, quibus modis per fas ac nefas noua
sibi regna pariant, q̄ uti parta bene administrent. Præ-
terea quicunq; regibus à consilio sunt, eorū nemo est,
qui non aut uere tantū sapit, ut non egeat, aut tantum
sibi sapere uidetur, ut non libeat alterius probare consi-
lium, nisi quod absurdissimis quibusq; dictis assentiū-
tur & supparasitātur eorū, quos ut maxime apud prin-
cipem

cipem gratiæ, student assentatione demereri sibi. Et certe sic est natura comparatum, ut sua cuiq; inuēta blandiantur. Sic & coruo suus arridet pullus, & suus simiæ carulus placet. Quod si quis in illo cœtu uel alienis inuidentium, uel præferentium sua, aliquid afferat, quod aut alijs temporibus factum legit, aut alijs fieri locis uidit, ibi qui audiunt, perinde agunt, ac si tota sapientiæ suæ periditaretur opinio, & post illa pro stultis planè sint habendi, nisi aliquid sufficiant inuenire, quod in aliorū inuentis uertant uitio. Si cætera destituant, tum huc confugiunt, hæc nostris, inquit, placere maioribus, quorum prudentiã utinam nos æquaremus. itaq; hoc dicto ueluti egregie perorata re confidunt. Tanq; magnū sit periculū, si quis ulla in re deprehendatur maioribus suis sapientior. à quibus tamen, ut quicq; optime consultū est, ita æquissimo animo ualere sinimus. at si qua de re potuit consuli prudentius, eam protinus ansam cupide arreptam mordicus retinemus. Itaq; in hæc superba, absurda, ac morosa iudicia, cū sæpe alibi, tum semel in Angliã quoq; incidi. Obsecro inquã, fuisti apud nos? Fui inquit, atq; aliquot menses ibi sum uersatus, non multo post eam cladem, qua Anglorū occidentalium ciuile aduersus regem bellum miserada ipsorum strage cōpressum est. Interea multum debui reuerendissimo patri Ioanni Mortono Cantuariensi Archiepiscopo & Cardinali, ac tum quoq; Angliæ Cancellario, uiro

rio. uiro mi Petre (nā Moro cognita sum narraturus)
 nō autoritate magis, q̄ prudentia ac uirtute uenerabili.
 Etenim statura ei mediocris erat, nec aetati, q̄q̄ seræ ce-
 dens. uultus quē reuereare, nō horreas. in congressu nō
 difficilis. serius tamen & grauis. libido erat asperius in-
 terdum cōpellando supplicātes experiri, sed sine noxa,
 quid ingenij, quā animi præsentiā quisq; præ se ferret,
 qua uelut cognata sibi uirtute, modo abesset impuden-
 tia delectabatur, & ut idoneā ad res gerēdas amplecte-
 batur, Sermo politus & efficax, Iuris magna peritia, in-
 genium incōparabile, memoria ad prodigiū usq; excel-
 lens. Hæc em̄ natura egregia, discendo atq; exercendo
 p̄uexit. Huius cōsilijs rex plurimū fidere, multū Resp.
 niti (cū ego aderā) uidebatur. quippe qui ab prima ferē
 iuuenta protinus à schola cōiectus in aulā, maximis in
 negocijs per omnē uersatus aetate, acuarijs fortunæ æsti-
 bus assidue iactatus prudentiā rerum (quæ sic recepta
 nō facile elabatur) multis, magnisq; cū periculis didice-
 rat. Forte fortuna quū die quodā in eius mensa essem,
 laicus quidam legum uestratiū peritus aderat, is nescio
 unde nactus occasiōē, cœpit accurate laudare, rigidā
 illā iustitiā, quæ tū illic exercebat̄ in fures, quos passim
 narrabat nōnunq; suspēdi uiginti in una cruce, atq; eo
 uehementius dicebat se mirari, cū tam pauci elaberent̄
 supplicio, quo malo fato fieret, uti tā multi tamē ubiq;
 grassarent̄. Tum ego, ausus em̄ sum libere apud Cardī-

De legib^s
 parū æqs

Qua ratio
ne fieri pos
sit, ne tam
multi sint
fures.

nalem loqui: nihil mireris inquā. Nam hæc punitio fu
rum & supra iustum est, & nō ex usu publico. Est enim
ad uindicanda furta nimis atrox, nec tamē ad refrenan
da sufficiens. Quippe neq; furtum simplex tam ingēs
facinus est, ut capite debeat plecti, neque ulla poena est
tanta, ut ab latrocinijs cohibeat eos, qui nullam aliā ar
tem quærendi uictus habent. Itaq; hac in re non uos
modo, sed bona pars huius orbis imitari uideretur ma
los præceptores, qui discipulos uerberant libentius q̄
docent. Decernūtur enim furanti grauiā atq; horrēda
supplicia, cum potius multo fuerit prouidendū, uti ali
quis esset prouentus uitæ, ne cuiq; tam dira sit furandi
primū, dehinc pereundi necessitas. Est inquit ille, satis
hoc prouisum: sunt artes mechanicæ, est agricolatio, ex
his tueri uitā liceat, ni sponte mali esse mallent. At non
sic euades inquā. Nam primū omitteremus eos, qui sæ
pe uel ab externis bellis, uel ciuilibus mutili redeūt do
mum, ut nuper apud uos e Cornubiensi prælio, & non
ita pridem e Gallico, qui uel Reip. impendūt mēbra,
uel regi, quos neq; pristinas artes exercere debilitas pa
titur, neq; atas nouam discere. hos inquā omitteremus,
quando bella per intermissas uices cōmeant. Ea cōtem
plemur, quæ nullo die nō accidunt. Tantus est ergo no
bilitium numerus, qui nō ipsi modo degant ociosi tanq̄
fuci laboribus aliorū, quos puta suorū prædiorū colov
nos augēdis redditibus ad uiuū usq; radunt. Nam eam
solam

solam frugalitatem nouere, homines alioquin ad mendicitatem usq; prodigi: uerū immensam quoq; ociosorum stipatorum turbam circūferunt, qui nullam unq; quærēdi uictus artē didicere. Hi simul atq; herus obierit, aut ipsi ægrotauerint, eijciuntur ilico, nam & ociosos libentius q̄ ægrotos alunt, & sæpe morientis heres nō p̄tinus alendæ sufficit paternæ familiæ, interim illi esuriunt strennue, nisi strennue latrocinentur. Nam quid faciant? Siquidē ubi errando paululū uestes ac ualetudinem attriuere, morbo iam squalidos, atq; obsitos panis, neq; generosi dignātur accipere, neq; audent rustici: non ignari eum qui molliter educatus in ocio ac delicijs, solitus sit accinctus acinace ac cetra, totam uiciniam uultu nebulonico desp̄icere & contemnere omnes præ se, haudquaq; idoneum fore, qui cum ligone ac marra, maligna mercede ac uictu parco, fideliter inferuiat pauperi. Ad hæc ille, atqui nobis inquit, hoc hominum genus in primis fouendū est. In his enim, utpote hominibus animi magis excelsi ac generosioris, q̄ sunt opifites aut agricolæ, consistunt uires ac robur exercitus, si quando sit cōstigendū bello. Profecto inquā ego, eadē opera dicas licet, belli gratia fouēdos esse fures, quibus haud dubie nunq; carebitis, dum habebitis hos. Quin neq; latrones sunt instrennuī milites, neq; milites ignauissimi latronū, adeo inter has artes belle conuenit. At hoc uitium tamē frequens est uobis, nō propriū. est em̄

omniū ferè gentiū cōmune. Nam Gallias infestat alia
 præterea pestis pestilentior, Tota patria stipendiarijs,
 in pace quoq; (si illa pax est) oppleta atq; obsessa mili-
 tibus, eadem persuasione inductis, qua uos ociosos hic
 ministros alendos esse cēsuisistis. nempe quod Moroso/
 phis uisum est, in eo sitam esse publicam salutem, si in
 promptu semper adsit ualidum, firmūq; præsidium,
 maxime ueteranorū, neq; enim cōfidunt in exercitatis
 quicq;. ut uel ideo quærendū eis bellum sit, ne imperi-
 tos habeāt milites, & homines iugulandi gratis, ne (ut
 habet facete Salustius) manus aut animus incipiat per
 ocium torpescere. At quàm sit perniciosum huiusmodi
 beluas alere, & Gallia suo malo didicit, & Romanorū,
 Carthaginensium, ac Syrorum, tum multarū gentium
 exempla declarant, quorū omniū non imperiū modo,
 sed agros quoq; atq; adeo urbes ipsas parati ipsorum
 exercitus alijs atq; alijs occasionibus euerterūt. Quam
 uero nō magnopere necessariū, uel hinc elucescit, quod
 ne Galli quidem milites armis ab unguiculis exercita-
 tissimi cum euocatis comparati uestris, admodū sæpe
 gloriantur superiores sese discessisse, ut ne quid dicam
 amplius, ne præsentibus uidear ad blandiri uobis. Sed
 nec uestri illi uel opifices urbici, uel rudes atq; agrestes
 agricolæ ociosos generosorū stipatores creduntur ual-
 de pertimescere, nisi aut hi quibus ad uires atq; auda-
 ciam corpus contigit ineptius, aut quorum animi uis
 inopia

Quā per/
 niciē adfe/
 rant perpe/
 tua militū
 præsidia.

inopia rei familiaris infringitur, adeo periculū nullum est, ne quorū ualida & robusta corpora (neq; enim nisi selectos dignantur generosi corrumpere) nunc uel elanguescūt ocio, uel negocijs propè muliebribus emolliuntur. ijdem bonis artibus instructi ad uitam, & uirilibus exercitati laboribus effœminentur. Certe utcunq; se hęc habet res, illud mihi nequaquā uidetur publicæ rei conducere, in euentum belli, quod nunquā habetis, nisi quum uultis, infinitam eius generis turbam alere, quod infestat pacem, cuius tanto maior haberi ratio, quā m belli debeat. Neque hęc tamen sola est furandi necessitas. Est alia magis quantum credo, peculiaris uobis. Quænam est ea inquit Cardinalis. Oues inquam uestræ, quæ tam mites esse, tamq; exiguo solent ali, nunc (uti fertur) tam edaces atq; indomitæ esse cœperunt, ut homines deuorēt ipsos, agros, domos, oppida uastent ac depopulentur. Nempe quibuscunq; regni partibus nascitur lana tenuior, atque ideo preciosior, ibi nobiles & generosi, atq; adeo Abbates aliquot sancti uiri, non his contenti redditibus, fructibusq; annuis, qui maioribus suis solebant ex prædijs crescere, nec habētes satis, quod ociose ac laute uiuentes, nihil in publicū profint, nisi etiā obsint, aruo nihil relinquunt, omnia claudunt pascuis, denoliuntur domos, diruunt oppida, templo duntaxat stabulandis ouibus relicto, & tanq; parum soli perderent apud uos ferarum saltus, ac uiuaria, illi
boni

boni uiri habitationes omnes, & quicquid usque est culti, uertunt in solitudinem. Ergo ut unus helluo inexplebilis ac dira pestis patriae, continuatis agris, aliquot millia iugerum uno circūdet septo, eijciuntur coloni quidam, suis etiam aut circūscripti fraude, aut uī oppressi exuuntur, aut fatigati iniurijs, adiguntur ad uenditionē. Itaque quoquo pacto emigrant miseri, uiri, mulieres, mariti, uxores, orbi, uiduæ, parētes cum paruis liberis, & numerosa magis que diuite familia, ut multis opus habet manibus res rustica, emigrant inquā è notis atque assuetis laribus, nec inueniūt quo se recipiāt, supellectilē omnē haud magno uendibilem, etiā si manere possit emptorem, quū extrudī necesse est, minimo uenūdant, id quū breui errando insumpserint, quid restat aliud denique, que uti furentur, & pendeant iuste scilicet, aut uagentur atque mendicent, quanque tum quoque uelut errone conijciuntur in carcerem, quod ociosi obambulent, quorū operā nemo est qui conducat, quū illi cupidissime offerant. Nam rusticæ rei cui assueuerūt nihil est quod agatur, ubi nihil seritur. Siquidem unus opilio atque bubulcus sufficit ei terræ depascendæ pecoribus, in cuius cultum, ut sementi faciendæ sufficeret, multæ poscebantur manus. Atque hac ratione fit, ut multis in locis annona multo sit carior. Quin lanarum quoque adeo increuit precium, ut à tenuioribus, qui pānos inde solent apud uos conficere, prorsus emi non possint, atque ea ratione
plures

plures ab opere ablegantur in ocium. Nam post aucta pascua infinitam ouium uim absumpsit tabes, uelut eorum cupiditatē ulciscēte deo immissa in oues lue, quā in ipsorum capita contortam esse fuerat iustius. Quod si maxime increseat ouium numerus, precio nihil decreuit tamen. quod earum, si monopolium appellari non potest quod nō unus uendit, certe oligopolium est. Reciderunt enim ferē in manus paucorum, eorundemq; diuitū, quos nulla necessitas urget ante uendēdi quā libet, nec ante libet quā liceat quanti libet. Iam cætera quoque pecorum genera, ut æque cara sint, eadem ratio est, atq; hoc etiam amplius, quod dirutis uillis, atq; imminuta re rustica non sint qui foeturam curent. Neq; enim diuites illi, ut ouium, sic etiam armentorum foetus educant: sed aliunde macra empta uili, posteaq; suis pascuis pinguerint, magno reuendunt. Ideoq; sicuti reor, nondum sentitur totum huius rei incommodum. Nempe adhuc his modo locis reddunt cara, ubi uendunt. cæterum ubi aliquandiu celerius extulerint illinc, quā nasci possint, tū demū ibi quoq; paulatim decrescente copia, ubi coëmuntur, necesse est hic insigni laboretur inopia. Ita qua re uel maxime felix hæc uestra uidebatur insula, iam ipsam paucorum improba cupiditas uertit in perniciem. Nam hæc annonæ caritas in causa est, cur quisq; quā possit plurimos è familia dimittat, quo quæso nisi mendicatum, aut quod genero-

f sis

sis animis persuadeas facilius latrocinatū? Quid quod
 ad miseram hanc egestatem, atq; inopiam adiungitur,
 importuna luxuries, Nam & ministris nobilium, & opi
 ficibus, & ipsis propemodū rusticis, & omnibus deniq;
 ordinibus, multū est insolētis apparatus in uestibus, ni
 mius in uictu luxus. Iā ganea, lustra, lupanar, & aliud lu
 panar tabernæ, uinaria, ceruisiaria, postremo tot im
 probi ludi, alea, charta, fritillus, pila, sphaera, discus, an
 non hæc celeriter exhausta pecunia, recta suos mystas
 mittunt aliquò latrocinatum? Has perniciosas pestes
 erjcite, statuite, ut uillas atq; oppida rustica, aut hi resti
 tuant qui diruere, aut ea cedant reposituris, atq; ædifi
 care uolentibus. Refrenate coëmptiones istas diuitum,
 ac uelut monopolij exercendi licentiã. Pauciores alant
 ocio, reddatur agricolatio, lanificium instauretur, ut sit
 honestum negociū, quo se utiliter exercent ociosa ista
 turba, uel quos hactenus inopia fures fecit, uel qui nūc
 erroneos aut ociosi sunt ministri, fures nimirum utriq;
 futuri. Certe nisi his malis medemini, frustra iactetis
 exercitam in uindicanda furta iustitiam, nempe specio
 sam magis, q̄ aut iustã aut utilem. Siquidē quū pess
 me finitis educari, & mores paulatim ab teneris annis
 corrūpi, puniendos uidelicet, tum demū quū ea flagi
 tia uiri designent, quorum spem de se perpetuã à pueri
 tia usq; præbuerāt, quid aliud quæso q̄ facitis fures, &
 ijdem plectitis? Iam me hæc loquente iuris ille consul
 tus inte

tus interim se ad dicendum composuerat, ac statuerat
 secum modo illo solenni disputantium uti, qui diligen-
 tius repetunt quæ respondent, adeo bonam partem lau-
 dis ponunt in memoria. Belle, inquit, dixisti profecto,
 quum sis uidelicet hospes, qui magis audire his de re-
 bus aliquid potueris, quæ exacte quicquid cognoscere, id
 quod ego paucis efficiam perspicuum. Nam primum
 ordine recensebo quæ tu dixisti. deinde ostendam qui
 bus in rebus imposuit tibi nostrarum rerum ignora-
 tio, postremo rationes tuas omnes diluam atque dissol-
 uam. Igitur ut à primo quod sum pollicitus exordiar,
 quatuor mihi uisus es: Tace inquit Cardinalis: nam
 haud responsurus paucis uideris qui sic incipias. Quæ-
 obrem leuabimus in præsentem te hac respondendi mo-
 lestia, seruaturi tamen integrum id munus tibi in pro-
 ximum congressum uestrum, quem (nisi quid impe-
 diat, aut te, aut Raphælem hunc) crastinus dies uelim re-
 ferat. Sed interim abste mi Raphælem perquam libenter
 audierim, quare tu furtum putes ultimo supplicio non pu-
 niendum quam uel aliam poenam ipse statuas, quæ ma-
 gis conducatur in publicum. Nam tolerandum ne tu qui
 dem sentis. At si nunc per mortem quoque, tamen in fur-
 tum ruitur, proposita semel uitæ securitate, quæ uis,
 quis metus posset absterrere maleficos: qui mitigatio-
 ne supplicij, uelut præmio quodam ad maleficium se in-
 uitatos interpretaretur. Omnino mihi uidetur inquæ

Expressit
 morem et
 Cardinali
 familiarē
 interpellā-
 di si quis
 loquacius
 ageret.

pater benignissime homini uitā eripi propter ereptam pecuniam prorsus iniquum esse. Siquidem cum humana uita ne omnibus quidē fortunæ possessionibus paria fieri posse arbitror. Quod si læsam iustitiam, si leges uiolatas, hac rependi pœna dicant, haud pecuniā: quid ni merito summum illud ius, summa uocetur iniuria?

Manliana
imperia
ex Liuiō.

Nam neq; legū probanda sunt tam Manliana imperia, ut sicubi in leuissimis parum obtemperetur, illico stringant gladium: neq; tam Stoica scita, ut omnia peccata adeo existiment paria, uti nihil iudicent interesse, occidat ne aliquis hominem, an nummum ei surripiat, inter quæ (si quicq; æquitas ualeat) nihil omnino simile aut affine. Deus ueruit occidi quenq;, & nos tam facile occidimus ob ademptā pecuniolam? Quod si quis interpretetur, illo dei iussu interdictam necis potestatem, nisi quatenus humana lex declaret occidēdū, quid obstat quo minus homines eodem modo constituent inter se, quatenus stuprum admittendum sit, adulterandum, peierandum? Siquidem quum deus non alienæ modo, uerum etiam suæ cuique mortis ius ademerit, si hominum inter se consensus de mutua cede, certis placitis consentientium, adeo debet ualere, ut illius præcepti uinculis eximat suos satellites, qui sine ullo exemplo dei, eos interemerint, quos humana sanctio iussit occidi: an non hoc pacto præceptum illud dei tantum iuris est habiturum, quantū humana iura permiserint? ac fiet

ac fiet nimirum ut ad eundem modum omnibus in re-
 bus statuant homines, quatenus diuina mandata con-
 ueniat obseruari. Denique lex Mosaica, quanquā inde-
 mens & aspera: nempe in seruos, & quidem obstinatos
 lata, tamē pecunia furtum haud morte mulctauit. Ne
 putemus deum in noua lege clemētia: qua pater impe-
 rat filijs maiorem indulgisse nobis inuicem sauiendi li-
 centiam. Hæc sunt cur non licere putem. Quam uero sit
 absurdum, atque etiam perniciosum reipub. furem, atque
 homicidam ex æquo puniri, nemo est, opinor, qui nesci-
 at. Nempe quum latro conspiciat non minus immine-
 re discriminis duntaxat furti damnato, quā si præterea
 conuincatur homicidij, hac una cogitatione impellitur
 in cædem eius, quem alioqui fuerat tantum spoliaturus.
 quippe præterquod deprehenso nihil sit plus pericu-
 li, est etiā in cæde securitas maior, & maior cælādi spes
 sublato facinoris indice. Itaque dū fures nimis atrociter
 studemus perterrefacere, in bonorum incitamus perni-
 ciam. Iam quod quæri solet: quæ punitio possit esse cō-
 modior: hoc meo iudicio haud paulo facilius est reper-
 tu: quā quæ possit esse deterior. Cur enim dubitemus eā
 uiam utilem esse castigādis sceleribus: quā scimus olim
 tam diu placuisse Romanis administrandæ reipub. pe-
 ritissimis? Nempe hi magnorum facinorum cōuictos
 in lapidicinas, atque fodienda metalla damnabant, per-
 petuis adseruādos uinculis. Quanquā ego quod ad hanc
 f 3 rem

Respubli /
ca Polyleri
tarū apud
Perlas.

Annotan /
dum nobis
qui secus
facimus.

rem attinet, nullius institutū gentis magis p̄bo, quàm id quod interea dū peregrinabar, in Perside obseruatum apud uulgo dictos Polyleritas adnotauī, populū neq; exiguū, neq; imprudenter institutū, & nisi quod tributum quotannis Persarū pendit regi: cætera liberū ac suis p̄missum legibus. Cæteræ quoniā longe ab mari, montibus ferè circūdati, & suæ terræ nulla in re maligne cōtenti fructibus, neq; adeūt alios s̄ape, neq; adeūt tur, tamē ex uetusto more gentis, neq; fines prorogare student, & quos habent ab omni facile iniuria, & montes tuent, & pensio quā rerum potienti persoluunt, immunes prorsus ab militia, haud perinde splēdide, atq; cōmode, felicesq; magis quàm nobiles, aut clari degūt. quippe ne nomine quidē opinor præter q̄ conterminis admodum, satis noti. Ergo apud hos furti qui peraguntur, quod sustulere domino reddūt, non, quod alibi fieri solet, principi: utpote cui tantū iuris esse censent in rem furtiuam quantū ipsi furi: Sin res perierit, precio ex bonis furum confecto, ac persoluto tum reliquoribus eorū, atq; liberis integro, ipsi damnantur in opera, ac nisi atrociter cōmissum furtū est, neq; claudūt ergastulo, neq; gestant compedes, sed liberi, ac soluti in publicis occupantur operibus. detrectantes ac languidius gerentes sese: non tā uinculis cohercent quàm excitant uerberibus, strēnuam nauantes operā, absunt à contumelijs, noctu tantū nominatim censiti cubiculis includunt

includuntur. præter assiduam laborem nihil incōmodi
 est in uita. Aluntur enim haud duriter qui publicæ rei
 seruiūt, è publico. alibi aliter. Si quidē alicubi quod im-
 penditur in eos ex eleemosyna colligitur, atq; ea uia cō-
 q; incerta: tamen ut est ille populus misericors nulla re
 perit uberior. alibi reditus quidā publici ad id destinā-
 tur. Est ubi certum in eos usus tributum uiritim confe-
 runt. Quin aliquot in locis nullum publicum opus fa-
 ciūt, sed ut priuatus quisq; eget mercenarijs, ita illorum
 cuiuspiam in eum diem operam, stata mercede condu-
 cit apud forum, paulo minoris quàm quanti liberā fue-
 rat conducturus: præterea fas est seruilem ignauia fla-
 gris corripere. Sic fit uti nunq; opere careant: & præter
 uictum aliquid quoq; die ab singulis publico inferat
 ærario. Vno quodam colore uestiuntur & omnes & so-
 li, capillo non abraſo uerum paulo supra auriculas at-
 tonſo, è quarum altera paululum præſcinditur. Cibum
 cuiq; ab amicis dari, potumq; ac sui coloris uestem, li-
 cet pecuniam datam esse danti pariter, atq; accipiēti ca-
 pitale, neq; minus periculosum etiā homini libero qua-
 cunq; de causa nummum à damnato recepisse, & ser-
 uos item (sic enim damnatos uocant) arma contingere.
 Suos quæq; regio propria distinguit nota, quàm ab-
 iecisse capitale est, ut uel extra suos conspici fines, uel cū
 alterius regionis seruo quicq; esse collocutum. At neq;
 tuior fugæ meditatio q; ipsa est fuga. Quin consciū
 talis fuisse

At idē ho-
 die famuli
 nobilium
 pulchrum
 sibi ducūt

talis fuisse cōsilij in seruo nex est: in libero seruitus. Cō
 tra iudici præmia decreta sunt: libero pecunia, seruo li-
 bertas. utriq; uero uenia atq; impunitas consciētia, ne
 quando persequi malum consilium q̄ pœnitere sit tu-
 tius. Huius rei hæc lex atq; hic ordo est. quem dixi. qui
 quātum habeat humanitatis & commodi, facile patet.
 quando sic irascitur, ut uitia perimat seruatis homini-
 bus, atq; ita tractatis, ut bonos esse necesse sit. & quan-
 tum ante damni dederunt, tantum reliqua uita refarti-
 ant. porrò ne ad pristinos relabantur mores, adeo nul-
 lus est metus, ut uiatores quoq; quibus iter aliquò in-
 stitutum est, non alijs uia ducibus sese tutioreis arbitre-
 tur, q̄ seruis illis ad quamq; regionem subinde cōmu-
 tatis. Nempe ad perpetrandum latrocinium nihil ha-
 bent usquàm non importunum: manus inermes: pecu-
 nia tantum sceleris index: deprehenso parata uindicta
 neq; spes ulla prorsus fugiendi quoquàm. Quo enim
 pacto falleret ac tegeter fugam: homo nulla uestiū par-
 te populo similis: nisi abeat nudus: quin sic quoq; fugi-
 entem proderet auricula. At ne inuito saltē consilio cō-
 iurent in repub. id demum scilicet periculū est. quasi
 in tantam uenire spem ulla possit uicinia non tentatis
 ac sollicitatis ante multarum regionū seruitijs. quæ tan-
 tum absunt à facultate conspirandi: ut ne cōuenire qui-
 dem: & colloqui aut salutare se mutuo liceat: ut credan-
 tur interim id consilium intrepide credituri suis: quod
 reticentibus

reticentibus periculosum, pro dentibus maximo esse bono sciant. Quum contra nemo sit prorsus ex spes, obediendo ac perferendo, bonamq; de se prebendo spem, emendationis in posterum uitæ, posse his modis fieri, ut libertatē aliquando recuperet. quippe nullo non anno restitutis aliquot cōmendatione patiētia. Hæc quū dixissem atq; adiecissem nihil mihi uideri causæ, quare non hic modus haberi uel in Anglia possit, multo maiore cū fructu, quàm illa iustitia, quàm iuris ille peritus tantopere laudauerat, Sub hæc ille, nempe iureconsultus, Nunq̄ inquit istud sic stabiliri queat in Anglia, ut nō in summum discrimen adducat remp. & simul hæc dicens, cōmouit caput, ac distorsit labrum, atq; ita conticuit. Et omnes qui aderant, pedibus in eius ibant sententiā. Tum Cardinalis nō est, inquit, prodiue diuinare, commode ne an secus res cessura sit, nullo prorsus facto periculo. Verū si pronuntiata mortis sententia, differri executionem iubeat princeps, atq; hūc experiatur morem, cohibitis asylorū priuilegijs. Tum uero si res comprobetur euentu esse utilis, rectum fuerit eam stabiliri. alioqui tunc quoq; afficere supplicio eos, qui sunt ante damnati, neq; minus è republica fuerit, neq; magis iniustum, quàm si nunc idē fieret, nec ullum interea nasci ex ea re potest periculum. Quin mihi certe uidentur erroneos quoq; ad eundē posse modum nō pessime tractari, in quos hactenus tã multis æditis legibus, nihil

g promovimus

Festius
dialogus
fratris &
morionis.

promouimus tamē. Hæc ubi dixit Cardinalis, quæ me narrante contempserant omnes, eadem nemo non certatim laudibus est prosequutus, maxime tamen illud de erronibus, quoniam hoc ab ipso adiectum est. Nescio an quæ sunt secuta silere prestiterit, erant enim ridicula, sed narrabo tamen, nam non erant mala, & aliquid ad hanc rem pertinebant. Adstabat forte parasitus quidā, qui uideri uolebat imitari morionē, sed ita simulabat, ut propior uero esset, tã frigidis dictis captās risum, ut ipse sapius, q̄ dicta sua rideretur. Excidebant homini tamē interdū quædam, adeo non absurda, ut fidem adagio facerēt, crebro iactu iaci aliquādo Venere rem. Is ergo, dicente quodam è conuiuuis: Iam meo sermone bene puifum esse furibus, atq; à Cardinale etiã cautum de erronibus, restare nunc uti his præterea consuleretur publicitus, quos ad egestatē morbus aut senectus impulisset, atq; ad labores unde uiui possit, reddidisset impotes. Sine, inquit, me, nam ego & hoc recte ut fiat uidero. Etenim hoc genus hominum misere cupio aliquò è cōspectu amoliri meo, ita me male uexarūt sæpe, cum querulis illis opplorationibus flagitarent pecuniam, quas nunq̄ tamen tam commode potuerunt occinere, ut nummum à me extorquerent. Quippe semper alterum euenit, ut aut non libeat dare, aut ne liceat quidem, quando nihil est quod detur. Itaq; nunc cœperūt sapere, nam ne perdant operam, ubi me præterire uident, præter

dent, prætermittunt taciti, ita nihil à me sperant ampli-
 us, non hercule magis quàm si essem sacerdos. Sed illos
 ego mendicos omnes lata lege distribui ac dispartiri iu-
 beo in Benedictinorum cœnobia, & fieri laicos ut uo-
 cant monachos: Mulieres moniales esse impero. Sub-
 risit Cardinalis & approbat ioco, cæteri etiam serio.
 Cæterum Theologus quidam frater hoc dicto in sacer-
 dotes ac monachos adeo est exhilaratus, ut iam ipse
 quoq; cœperit ludere homo alioqui prope ad toruita-
 tem grauis. At ne sic quidem, inquit, extricaberis à mè-
 dicis, nisi nobis quoq; prospexeris fratribus. Atqui, in-
 quit Parasitus, hoc iam curatum est. Nam Cardinalis
 egregie prospexit uobis quum statueret de cohercen-
 dis, atq; opere exercendis erroribus. nam uos estis er-
 rones maximi. Hoc quoque dictum, quum coniectis
 in Cardinalem oculis eum uiderent non abnuere, cœ-
 perunt omnes non illibenter arripere, excepto fratre.
 Nam is (neque equidè miror) tali perfusus aceto, sic in-
 dignatus est, atque incanduit, ut nec à conuicijs qui-
 dem potuerit temperare: hominem uocauit nebulo-
 nem, detractorem, susurrionem, & filium perditionis,
 minas interim terribiles citans è scriptura sacra. Iam
 scurra serio scurrari cœpit. & erat planè in sua palæ-
 stra. Noli, inquit, irasci bone frater, scriptum est, in
 patientia uestra possidebitis animas uestras. Rur-
 sum frater (referam enim ipsius uerba) non irascor,
 g 2 inquit,

Prouerbii
 uulgo ia-
 ctatū apud
 mendicos.

Alludit ad
 illud Hora-
 tianum, ita
 lo pfusus
 aceto.

Vt seruat
decorū in
narratiōe

Apparet
fratrem ob
imperitiā,
zelus abu-
sum neu-
tro genere,
sicut hoc
scelus.

inquit furcifer, uel saltem non pecco. Nam Psal-
mista dicit, Irascimini & nolite peccare. Admonitus de-
inde frater à Cardinale suauiter, ut suos affectus com-
pesceret, Non domine, inquit, ego loquor nisi ex bo-
no zelo sicut debeo, Nam uiri sancti habuerunt bonū
zelum, unde dicitur, Zelus domus tuæ comedit me-
& canitur in ecclesijs, Irrisores Helizei, dum conscendit
domum dei, zelus calui sentiunt, sicut fortasse sentiet
iste derisor, scurra, ribaldus. Facis inquit, Cardinalis bo-
no fortassis affectu, sed mihi uideris facturus, nescio
an sanctius, certe sapientius, si te ita compares, ne cum
homine stulto & ridiculo ridiculum tibi certamen insti-
tuas, Non domine inquit, non facerem sapientius. Nā
Solomon ipse sapientissimus dicit: Responde stulto se-
cundum stultitiam eius, sicut ego nunc facio, & demon-
stro ei foueam in quam cadet, nisi bene præcaueat.
Nam si multi irrisores Helizei, qui erat tātum unus cal-
uus, senserunt zelus calui, quāto magis sentiet unus de-
risor multorum fratrum, in quibus sunt multi calui? &
etiam habemus bullam Papalem, per quā omnes qui
derident nos, sunt excommunicati. Cardinalis, ubi ui-
dit nullum fieri finem, nutu ablegato parasito, ac aliam
in rem commodum uerso sermone, paulo post surgit è
mensa, atque audiendis clientum negotijs dedit se, nos
q̄ dimisit. En mi More, quā longo te sermone onera-
ui, quod tam diu facere planè puduisset me, nisi tu &
cupide

cupide flagitasses, & sic uidereris audire, tanquam nolles quicquam eius confabulationis omitti, quæ quamquam aliquanto perstrictius, narranda tamē mihi fuit omnino propter eorum iudicium, qui quæ me dicente spreuerant, eadē rursus euestigio nō improbante Cardinale, etiam ipsi comprobarunt, usque adeo assentantes ei, ut parasiti quoque eius inuentis, quæ dominus per iocum non aspernabatur, adblandirentur & serio prope modū admitterēt. Ut hinc possis æstimare quanti me ac mea cōsilia aulici forēt æstimaturi. Profecto mi Raphæel inquā magna me affecisti uoluptate, ita sunt abs te dicta prudenter simul & lepide omnia, præterea uisus mihi interim sum, non solū in patria uersari, uerum etiam repuerascere quodāmodo iucunda recordatione Cardinalis illius, in cuius aula puer sum educatus, cuius uiri memoriæ quod tu tam impense faues, non credas mi Raphæel quanto mihi sis effectus hoc nomine charior: cū esses alioqui charissimus. Cæterum nō possum adhuc ullo pacto meā demutare sententiā, quin te plañe putem, si animū inducas tuum, uti ne ab aulis principum abhorreas, in publicum posse te tuis consilijs plurimū boni cōferre, quare nihil magis incumbit tuo, hoc est boni uiri, officio. Si quidem cū tuus censeat Plato, resp. ita demum futuras esse felices, si aut regnēt philosophi, aut reges philosophentur, quæ procul aberit felicitas, si philosophi regibus nec dignentur saltē suum im-

g : partiri

partiri consiliū? Non sunt, inquit, ille tam ingrati, quin id libenter facerēt, imo multi libris æditis iam fecerūt, si hij qui rerum potiuntur essent parati, bene consultis parere. Sed bene haud dubie præuidit Plato, nisi reges philosophentur ipsi, nunquā futurū, ut peruersis opinio nibus à pueris imbuti, atque infecti penitus philosophā tium cōprobent consilia: quod ipse quoque experiebat apud Dionysiū. An non me putas, si apud aliquē regū decreta sana pponerem, & pernicioſa malorū semina, conarer illi euellere, ptinus aut ericiēdum aut habendū ludibrio? Age finge me apud regē esse Gallorū, atque in eius cōſidere cōsilio, dū in secretissimo secessu præſiden te rege ipſo, in corona prudentissimoꝝ hominum, ma gnis agitur studijs, quibus artibus ac machinamētis Me diolanū retineat, ac fugitiuā illam Neapolim ad se re trahat: postea uero euertat Venetos, ac totā Italiā subij ciat sibi. deinde Flandros Brabātos, totā postremo Bur gundiā suæ faciat ditionis. Atque alias præterea gentes, quarū regnū iam olim animo inuasit. Hic dū alius sua det feriendū cū Venetis foedus tantisper duraturū, dū ipsis fuerit commodum, cum illis communicandum cō silium. quin deponendam quoque apud eosdem aliquā prædæ partem, quam rebus ex sententia peractis repe tat, dum alius consulit conducendos Germanos, alius pecunia demulcendos Eluetios. Alius aduersus nu men imperatoriae maiestatis, auro, uelut anathemate, propi

Teſte Gal
los dehor,
taſ ab Ita
lia paran
da.

Eluetij cō/
ductitij.

propitiandum. Dum alijs uidetur cum Arragonum rege componendas esse res, & alieno Nauaria regno, uelut pacis authoramento cedendum: Alius interim censet Castellia principem aliqua spe affinitatis irretientum, atq; aulicos nobiles aliquot in suam factionem certa pensione esse pertrahendos. Dū maximus omnium nodus occurrit, quid statuendum interim de Anglia sit. Caterum de pace tractandum tamen, & constringenda firmissimis uinculis, semper infirma societas, amici uocentur, suspiciantur ut inimici. Habendos igitur paratos, uelut in statione Scotos, ad omnem intentos occasionem, si quid se commoueant Angli protinus immittendos. Ad hæc fouendum exulem nobilem aliquem occulte, nãq; id aperte ne fiat prohibent fœdera, qui id regnum sibi deberi contendat, ut ea uelut ansa contineat, suspectum sibi principem. Hic, inquam, in tanto rerum molimine, tot egregijs uiris ad bellum sua certatim consilia conferentibus, si ego homuncio surgam, ac uerti iubeam uela, omittendam Italiam censeam & domi dicam esse manendū, unū Gallia regnū ferè maius esse, q̃ ut cōmode possit ab uno administrari, ne sibi putet rex de alijs adiciendis esse cogitādū. Tū si illis pponerem decreta Achoriorū populi, Vtopien siū insulæ ad Euronoton oppositi, q̃ quū, olim bellum gessissent, ut regi suo aliud obtinerent regnum, quod affinitatis antiquæ causa sibi contendeat hæreditate deberi.

Exemplū
annotādū.

deberi,consequuti tandē id,ubi uiderunt nihilo sibi minus esse molestiæ in retinendo,quàm in quærēdo pertulerūt,uerum assidua pululare semina,uel internæ rebellionis,uel externæ incursionis,in deditos ita semper aut pro illis,aut contra pugnandum,nunquā dari facultatem dimittendi exercitus,compilari interim se,efferriforas pecuniam,alienæ gloriolæ suum impendi sanguinem,pacem nihilo tutiorē,domi corruptos bello mores,imbibitam latrocinandī libidinē,confirmatam cædibus audaciam,leges esse contemptui,quod rex in duorum curam regnorum distractus,minus in utrumuis animum posset intendere. Cum uiderēt alioqui tantis malis nullum finem fore,inito tādē consilio,regi suo humanissime fecerunt optionem retinēdi utrius regni uellet,nam utriusq; nō fore potestatem,se plures esse,quàm qui à dimidiato possint rege gubernari,quū nemo sit libenter admissurus mulionē sibi cum alio communē. Ita coactus est ille bonus princeps,nouo regno cuiuspiam ex amicis relicto (qui breui etiam post eiectus est) antiquo esse contētus. Præterea si ostenderē omnes hos conatus bellorum, quibus tot nationes eius causa tumultuarentur,quum thesauros eius exhausissent,ac destruxissent populum,aliqua tandem fortuna frustraceffuros tamē,proinde auitum regnum coleret, onaret quantū posset,& faceret quàm florētissimū. Amet suos & ametur à suis,cum his unā uiuat,imperetq; suauiter, atq;

atq; alia regna ualere sinat, quando id quod nūc ei con-
 tigisset, satis amplum superq; esset. hanc orationē qui-
 bus auribus mi More, putas excipiendam? Profecto
 nō ualde pronis inquam. Pergamus ergo inquit, si con-
 siliarijs cum rege quopiam tractantibus, & cōminiscen-
 tibus quibus technis ei queant coaceruare thesauros,
 dum unus intendendam cōsulit æstimationem mone-
 re, quum ipsi sit erogāda pecunia. deiciendam rursus
 infra iustum, quū fuerit corroganda. uti & multū aris
 paruo dissoluat, & pro paruo multum recipiat: Dum
 alius suadet ut bellū simulet, atq; eo pretextu coacta
 pecunia cum uisum erit, faciat pacē, sanctis cerimonijs,
 quo plebeculæ oculis fiat præstigiū, miseratus uideli-
 cet humanum sanguinem princeps pius: Dum alius ei
 suggerit in mētem, antiquas quasdā, & tūc adefas le-
 ges, lōga desuetudine antiquatas, quas quod nemo la-
 tas meminisset, omnes sint trāsgressi, earū ergo multas
 iubeat exigi, nullum uberiolem prouētum esse, nullum
 magis honorificum, utpote qui iustitiæ præ se personā
 ferat: Dum ab alio admonetur, uti sub magnis multis
 multa prohibeat, maxime talia, quæ ne fiant, in rem sit
 populi, post pecunia cum illis dispenset, quorum com-
 modis obstat interdīctum, sic & à populo gratiā iniri,
 & duplex adferri compendiū, uel dum hī mulctantur,
 quos quæstus cupiditas pellexit in casses, uel dum alijs
 uendit priuilegia, tanto pluris, quanto scilicet fuerit me-
 h lior

lior princeps, utpote qui grauatim quicquid contra populi
 commodum priuato cuiusque indulgeat, & ob id non nisi ma-
 gno precio. Dum alius ei persuadet obstringendos sibi
 iudices, qui quauis in re pro regio iure disceptet, accersen-
 dos praeterea in palatium, atque inuitandos uti coram se de
 suis rebus differant, ita nullam causam eius tam aperte ini-
 quam fore, in qua non aliquis eorum uel contradicendi stu-
 dio, uel pudore dicendi eadem, uel quo gratiam ineant, apud
 eum aliquam reperiant rimam, qua possit intendi calumnia.
 Sic dum iudicibus diuersa sentiuntibus, res per se clarissi-
 ma disputatur, & ueritas in quaestione uenit, ansam com-
 modum regi dari, pro suo comodo ius interpretandi. ceteros
 aut pudore accessuros, aut metu, sic intrepide fert, postea
 pro tribunali sententia. Neque enim deesse praetextus
 potest pronuntianti pro principe. Nempe cui satis est aut
 aequitate a sua parte esse, aut uerba legis, aut contortum
 scripti sensum, aut quae legibus denique omnibus praepo-
 derat, apud religiosos iudices principis indisputabilem
 praerogatiuam. Dum omnes in Crassiano illo consentiunt
 atque conspirant, Nullam auri uim satis esse principi, cui sit
 alendus exercitus, praeterea nihil iniuste regem facere, ut
 maxime etiam uelit posse. Quippe omnia omnium eius
 esse, ut homines etiam ipsos, tantum uero cuique esse proprium
 quantum regis benignitas ei non ademerit, quod ipsum ut
 quicquam minimum sit, principis multum referre, ut cuius tamen
 tum in eo situm sit, ne populus diuitijs ac libertate lasciuat,
 quod

Crassi diui-
 tis dictum

qd hæ res minus paciēter ferāt dura atq; iniusta impe-
 ria. quū cōtra egestas atq; inopia retundat animos, ac
 paciētes reddat, adimatq; pressis generosos rebellandi
 spiritus. Hic si ego rursus adsurgēs cōtendā hæc cōsilia
 omnia regi & inhonesta esse, & pnciosa. Cui⁹ nō honor
 modo, sed securitas q̄q; in populi, magis opibus sita sit
 q̄ suis. q̄s si ostendā, regē sibi deligere sua causa, nō re-
 gis, uidelicet uti ei⁹ labore ac studio ipsi cōmode uiuāt,
 tutiq; ab iniurijs. eōq; magis ad principē eam p̄tinere
 curā, ut populo bene sit suo, q̄ ut sibi, nō aliter ac pasto-
 ris officium est, oues potius q̄ semet pascere, quatenus
 opilio est. Nam qd populi egestatē censeant pacis præ-
 sidiū esse, longissime aberrare eos ipsa res docet. Nēpe
 ubi plus rixarū cōperias, q̄ inter mēdicos? Quis inten-
 tius mutatiōi rerū studet, q̄ cui minime placet præsens
 uitæ status? Aut cui deniq; audacior impetus ad cōtur-
 banda omnia, spe alicūde lucrādi, q̄ cui iā nihil est qd
 possit p̄dere? Quod si rex aliquis adeo aut cōtemptus
 esset, aut inuisus suis, ut aliter eos cōtinere in officio nō
 possit, nisi cōtumelijs, cōpilatione, & sectione grassetur,
 eosq; redigat ad mēdicitatē, præstiterit illi profecto re-
 gno abdicare, q̄ his retinere artibus, qbus q̄q; imperij
 nomē, retineat, certe amittit maiestātē. Neq; em̄ regix
 dignitatis est, imperiū in mēdicos exercere, sed in opulē-
 tos potius, atq; felices. Quod ip̄m sensit certe uir erecti
 ac sublimis animi Fabricius, cū responderet malle se im-
 perare

perare diuitibus, quæ diuitem esse. Et profecto unum aliquem uoluptate ac delicijs fluere, gemetibus undique ac lamentantibus alijs, hoc non est regni, sed carceris esse custodem. Denique ut imperitissimus medicus est, qui morbum nescit nisi morbo curare, ita qui uitam ciuium non nouit alia uia corrigere, quam ademptis uitæ commodis, is se nescire fateatur imperare liberis. quin aut inertiam potius mutet suam, aut superbiam, nam his ferè uitijs accidit, ut populus eum uel cõtemnat, uel habeat odio. uiuat innocuus de suo, sumptus ad reditus accommodet, refrenet maleficia, & recta institutiõ suorũ præueniat potius, quæ sinat increscere, quæ deinde puniat. leges abrogatas consuetudine haud temere reuocet, præsertim quæ diu desitæ nunc quæ desideratæ sunt. neque unquam commissi nomine eiusmodi quicquam capiat, quale priuatum quæpiam iudex, uelut iniquum ac uasfrum non pateretur accipere. Hic si proponerẽ illis Macarensum legem, qui & ipsi non longe admodum absunt ab Utopia, quorum rex quo primũ die auspiciatur imperium, magnis adhibitis sacrificijs iurijurando astringitur, nuncquam se uno tempore supra mille auri pondo in thesauris habiturum, aut argenti, quantum eius auri precium æquet. Hanc legem ferunt ab optimo quodam rege institutam, cui maiori curæ fuit patriæ comodum, quæ diuitiæ suæ, uelut obicem aceruadæ pecuniæ tantæ, quanta faceret inopiam eius in populo. Nempe eum thesaurum uidebat suffe-

Mira lex
Macarẽsiũ

bat suffecturū, siue regi aduersus rebelleis, siue regno aduersus hostium incursions esset confligendum. Cæterum minorē esse q̄ ut animos faciat inuadendi aliena, quæ potissima condendæ legis causa fuit. Proxima quod sic prospectum putauit, ne desit pecunia, quæ in quotidiana ciuū commutatione uersetur, & quum regi necesse est erogare, quicquid thesauro supra legitimum accreuit modum, nō quæsiturum censuit occasiones iniuriæ. Talis rex & malis erit formidini, & à bonis amabitur. Hæc ergo atq; huiusmodi si ingererē apud homines in cōtrariam partē uehementet inclinatos, q̄ surdis essem narraturus fabulam? Surdissimis inquā, haud dubie, neq; hercule miror, neq; mihi uidetur (ut uere dicā) huiusmodi sermones ingerēdi, aut talia danda consilia, quæ certus sis nunq̄ admissum iri. Quid enim prodesse possit, aut quomodo in illorum pectus influere sermo tam insolens, quorū præoccupauit animos, atq; insedit penitus diuersa persuasio? Apud amicos in familiari colloquio nō insuauis est hæc philosophia scholastica. Cæterū in cōsilijs principū, ubi res magnæ magnæ autoritate aguntur, nō est his rebus locus. Hoc est, inquit ille, quod dicebam nō esse apud principes locum philosophiæ. Imo inquā est uerum, nō huic scholasticæ, quæ quiduis putet ubiuis conuenire, sed est alia philosophia ciuiliior, quæ suam nouit scenam, eiq; sese accōmodans, in ea fabula quæ in manibus est, suas

Philosophia scholastica.

partes concinne & cum decoro tutatur. Hac utendū est tibi. Alioquin dum agitur quæpiam Plauti comœdia, nugantibus inter se uernulis, si tu in prosceniū prodeas habitu philosophico, & recēseas ex Octauia locum in quo Seneca disputat cum Nerone, nonne præstiterit egisse mutam personam, quæ aliena recitando talem fecisse tragicomœdiam? Corrueris enim, peruerteris quæ præsentē fabulam, dum diuersa permisces, etiam si ea quæ tu affers meliora fuerint. Quæcunq; fabula in manu est, eam age quæ potes optime, neque ideo totā perturbes, quod tibi in mentem uenit alterius, quæ sit lepidior. Sic est in Rep. sic in consultationibus principū. Si radicibus euelli non possint opiniones prauæ, nec receptis usu uitij mederi queas, ex animi tui sententia, non ideo tamē deferenda Resp. est, & in tempestate nauis destituenda est, quoniā uentos inhibere non possis. at neque insuetus & insolens sermo inculcandus, quæ scias apud diuersa persuasos pondus non habiturum, sed obliquo ductu conandū est, atque adnitendū tibi, uti pro tua uirili omnia tractes comode, & quod in bonū nequis uertere, efficias saltē, ut sit quæ minime malū. Nam ut omnia bene sint, fieri non potest, nisi omnes boni sint, quod ad aliquot abhinc annos adhuc non expecto. Hac, inquit, arte nihil fieret aliud, quæ ne dum aliorum furori mederi studeo, ipse cum illis insaniam. Nam si uera loqui uolo, talia loquar necesse est. Cæterū falsa loqui, sit ne philosophi

ὁμοίωσις
mira.

κωφόν
πρῶτον

sophi nescio, certe non est meum. Quantū ille meus sermo ut fuerit fortasse ingratus illis, atq; molestus, ita nō uideo cur uideri debeat usq; ad ineptias insolēs. Quod si aut ea dicerē, quæ fingit Plato in sua Rep. aut ea quæ faciūt Vtopiēs in sua, hæc quāq; essent, ut certe sunt, meliora, tamē aliena uideri possint, quod hic singulorū priuata sunt possessiones, illic omnia sunt communia. Mea uero oratio nisi quod ad eos qui statuissent secū, ruere diuersa uia præcipites, iucundus esse non potest, qui reuocet ac præmonstret pericula, alioquin quid habuit, quod non ubiuis dici, uel cōueniat, uel oporteat? Equidem si omittenda sunt omnia tanquā insolentia atq; absurda, quæcunq; peruersi mores hominum fecerūt, ut uideri possint aliena, dissimulemus oportet, apud Christianos, pleraq; omnia quæ CHRISTVS docuit, ac dissimulari usqueadeo uetuit, ut ea quoque quæ ipse in aures insurrasset suis, palam in tectis iusserit prædicari. Quorum maxima pars ab istis moribus lōge est alienior, quā mea fuit oratio. Nisi quod concionatores homines callidi, tuum illud consilium secuti puto, quando mores suos homines ad CHRISTI normam grauatim paterentur aptari, doctrinam eius uelut regulam plumbeam accommodauerunt ad mores, ut aliquo saltem pacto coniungerentur scilicet, qua re nihil uideo quid profecerint, nisi ut securius liceat esse malos, atque ipse profecto tantundem proficiam

Vtopiēsū
instituta.

ficiam in consilijs principum. Nam aut diuersa sentiã,
quod perinde fuerit, ac si nihil sentiam. aut eadem, &
ipforum adiutor sim, ut inquit Mitio Teretianus, infa-
niã. Nam obliquus ille ductus tuus non uideo quid
sibi uelit, quo censes adnitendum, si nõ possint omnia
reddi bona, tamen ut tractentur commode, fiantque,
quoad licet, q̄ minime mala. Quippe non est ibi dissi-
mulandi locus, nec licet cõnuere. approbãda sunt aper-
te pessima cõsilia. & decretis pestilētissimis subscribēdū
est. Speculatoris uice fuerit, ac penè proditoris, etiã qui
improbe consulta maligne laudauerit. Porrò nihil oc-
currit, in quo prodesse quicq̄ possis, in eos delatus col-
legas, qui uel optimum uirum facilius corruperint, q̄
ipsi corrigantur. quorum peruersa consuetudine uel de-
prauaberis, uel ipse integer atq; innocens, alienæ mali-
tiã, stultitiãq; pratexeris, tantum abest ut aliquid pos-
sit in melius obliquo illo ductu conuertere. Quam ob-
rem pulcherrima similitudine declarat Plato, cur meri-
to sapientes abstineãt à capeßenda Rep. Quippe quũ
populum uideãt in plateas effusum assiduis imbribus
perfundi, nec persuadere queant illis, ut se subducãt plu-
uiã, tectãq; subeãt. gnari nihil profuturos sese si exeãt,
q̄ ut unã compluãtur, semet intra tecta continent ha-
bentes satis, quando alienæ stultitiã nõ possunt mede-
ri, si ipsi saltem sint in tuto. Quanq̄ profecto mi More
(ut ea uere dicam, quæ meus animus fert) mihi uiderur
ubicunq;

ubicunq; priuatae sunt possessiones, ubi omnes omnia pecunijs metiuntur, ibi uix unq; posse fieri, ut cū Rep. aut iuste agatur, aut prospere, nisi uel ibi sentias agi iuste, ubi optima quaeq; perueniūt ad pessimos, uel ibi feliciter, ubi omnia diuiduntur in paucissimos, nec illos habitos undecunq; commode, cæteris uero planè miseris. Quam ob rem quū apud animum meum reputo, prudentissima atq; sanctissima instituta Vtopiēsium, apud quos tam paucis legibus, tam cōmode res administrantur, ut & uirtuti precium sit, & tamen æquatis rebus omnia abundant omnibus, tum ubi his eorū moribus ex aduerso cōparo, tot nationes alias, semper ordinantes, nec ulla[m] satis ordinatam unq;, earū omniū in quibus quod quisq; nactus fuerit, suum uocat priuatum, quorum tam multae indies conditae leges nō sufficiunt, uel ut consequatur quisq;, uel ut tucatur, uel ut satis internoscat ab alieno, illud quod suū inuicē quisq; priuatum nominat, id quod facile indicant infinita illa tam assidue nascentia, q̄ nuncq; finienda litigia. hęc inquam, dum apud me consydero, æquior Platoni fio, minusq; demiror, dedignatum illis leges ferre ulla[s], qui recusabant eas quibus ex æquo omnes omnia partirentur commoda. Siquidem facile praeuidit homo prudentissimus, unam atq; unicam illam esse uiam ad salutem publicā, si rerum indicatur æqualitas, quae nescio an unq; possit obseruari, ubi sua sunt singulorum
i propria.

propria. Nam quū certis titulis, quisq; quantū potest,
 ad se cōuerit, quantacūq; fuerit rerū copia, eam omnē
 pauci inter se partiti, reliquis relinquūt inopiam, ferēq;
 accidit, ut alteri sint alterorum sorte dignissimi, quū illi
 sint rapaces, improbi atq; inutiles, contra hi modesti ui
 ri, ac simplices, & cotidiana industria, in publicum q; in
 semet benigniores. Adeo mihi certe psuadeo, res æqua
 bili ac iusta aliqua ratione distribui, aut feliciter agi cū
 rebus mortalium, nisi sublata prorsus proprietate, non
 posse. Sed manente illa, mansurā semper apud multo
 maximā, multoq; optimam hominū partem, egestatis
 & erumnarū anxiam atq; ineuitabilem sarcinā. Quam
 ut fateor leuari aliquantulū posse, sic tolli planē cōten
 do nō posse. Nempe si statuatur ne quis supra certum
 agri modum possideat, & uti sit legitimus cuiq; census
 pecuniæ, si fuerit legibus quibusdam cautum, ut neq;
 sit princeps nimium potens, neq; populus nimis inso
 lens, Tum magistratus ne ambiantur, neu dentur ue
 num, aut sumptus in illis fieri sit necesse, alioquin & oc
 casio datur per fraudem ac rapinas sarcindæ pecuniæ,
 & fit necessitas eis muneribus præficiendi diuites, quæ
 potius fuerant administranda prudentibus. talibus in
 quam legibus, quemadmodum ægra assiduis solent fo
 mentis fulciri corpora deploratæ ualitudinis, ita hæc
 quoq; mala leniri queant, ac mitigari. ut sanentur uero
 atq; in bonū redeāt habitū, nulla omnino spes est, dum
 sua

sua cuiq; sunt ppria. Quin dum unius partis curæ studeas, aliarū uulnus exasperaueris, ita mutuo nascitur ex alterius medela alterius morbus, quādo nihil sic adiūci cuiq; potest, ut non idem adimatur aliū. At mihi inquā cōtra uidetur, ibi nuncq; cōmode uiui posse, ubi omnia sint cōmunia. Nam quo pacto suppetat copia rerum, unoquoq; ab labore subducente se: utpote quē neq; sui quæstus urget ratio, & alienæ industriæ fiducia reddit segnem. At quum & stimulentur inopia, neque quod quisq; fuerit nactus, id pro suo tueri ulla possit lege, an nō necesse est perpetua cæde ac seditione laboretur: Sublata præsertim autoritate ac reuerentiā magistratuū, cui quis esse locus possit, apud homines taleis, quos inter nullū discrimē est, ne cōminisci quidē queo. Nō miror inquit, sic uideri tibi, quippe cui eius imago rei, aut nulla succurrit, aut falsa. Verū si in Vtopia fuisses mecum, moresq; eorum atq; instituta uidisses præsens, ut ego feci, q plus annis quinq; ibi uixi, neq; unq; uoluissē inde discedere, nisi ut nouū illum orbē proderem, tum planè faterere, populū recte institutum nusq; alibi te uidisse q; illic. Atqui profecto inquit Petrus Aegidius, ægre persuadeas mihi, melius institutū populū in nouo illo, q; in hoc noto nobis orbe reperiri, ut in quo neq; deteriora ingenia, & uetustiores opinor esse, q; in illo Resp. & in quibus plurima ad uitam commoda longus inuenit usus, ut ne adiūciam apud

nos casu reperta quædam, quibus excogitâdis nullum potuisset ingenium sufficere. Quod ad uetustatem, inquit ille, rerum attinet publicarû, tum pronunciare posset rectius, si historias illius orbis perlegisses, quibus si fides haberi debet, prius apud eos erât urbes, quàm homines apud nos. iam uero quicquid hætenus uel ingenium inuenit, uel casus repperit, hoc utrobicq; potuit extitisse. Cæterum ego certe puto, ut illis præstemus ingenio, studio tamen atq; industria longe à tergo relinquitur. Nam (ut ipsorum habêt annales) antè appulsum illuc nostrû de rebus nostris (quos illi uocât Ultraequinoctiales) nihil unq; quicq; audierât, nisi quod olim annis ab hinc ducētis supra mille, nauis quædam apud insulam Vtopiam naufragio perijt, quâ tempestas eò detulerat. Eiecti sunt in littus Romani quidam, atque Aegyptij, qui postea nunq; inde discessere. Hanc unâ occasionem, uide quàm commodam illis sua fecit industria. Nihil artis erat intra Romanû imperium, unde possit aliquis esse usus, quod nō illi aut ab expositis hospitiibus didicerint, aut acceptis quærēdi seminibus adinuenerint. tanto bono fuit illis aliquos hinc semel illuc esse delatos. At si qua similis fortuna quempiam antehac illinc huc perpulerit, tam penitus hoc oblitteratum est, q̄ istud quoq; forsan excidet posteris, me aliquando illic fuisse. Et ut illi uno statim congressu quicquid à nobis commode inuentum est, fecerunt suum: Sic diu futurum

futurū puto, priusq̄ nos accipiamus quicquā quod apud illos melius q̄ nobis est institutum. Quod unū maxime esse reor in causa, cur quū neq̄ ingenio, neq̄ opibus inferiores simus eis, ipsorum tamen res quā nostra prudentius administraretur, & felicius efflorescat. Ergo mi Raphaël inquā, quæso te atq̄ obsecro, describe nobis insulam. nec uelis esse breuis, sed explices ordine, agros, fluuios, urbes, homines, mores, instituta, leges, ac deniq̄ omnia, quæ nos putes uelle cognoscere. putabis autē uelle quicquid adhuc nescimus. Nihil inquit faciam libētius. Nam hæc in promptu habeo. Sed res ocium poscit. Eamus ergo inquam intro pransum, mox tempus nostro arbitrato sumemus. Fiat inquit. Ita ingressi prandemus. pransi, in eundē reuersi locum, in eodem sedili confedimus, ac iussis ministris ne quis interpellaret, ego ac Petrus Aegidius hortamur Raphaëlem, ut præstet quod erat pollicitus. Is ergo ubi nos uidit intentos, atq̄ auidos audiendī, quum paulisper tacitus & cogitabundus assedisset, hunc in modū exorsus est.

PRIMI LIBRI

FINIS.

i 3 Sermonis